

Osnovna shema orodja za določanje sporne točke temelji na zastavljanju vprašanj in omogoča v vsakem konkretnem primeru določitev štirih vrst situacije oz. štirih vrst *constitutio*.³⁰ Na kratko jih bomo pojasnili.

- Če ugotovljamo spornost obstoja nekega dogodka oz. spornost izvršitve nekega dejanja, se lahko vprašamo, *ali se je nekaj zgodilo* oz. *ali je x res storil y*. V tem primeru pravimo, da je sporno *dejstvo ali domneva*. (lat. *constitutio coniecturalis*)
- Če vemo, da se je nekaj zgodilo, ali povedano drugače, če obstoj dogodka ali dejanja za govorca in sogovorca (poslušalce) ni sporen, se lahko premaknemo na drugo vprašanje. Z njim ugotovljamo opredelitev dogodka ali dejanja, to je opis oz. njune bistvene značilnosti. Naše vprašanje se v tem primeru glasi, *kaj se je zgodilo* ali *kaj je storil x*, in vpeljuje spornost na ravni *definicije* (lat. *constitutio definitiva*).
- Če v takšni situaciji ugotovimo, da sam opis dejanja ali dogodka ni sporen, lahko naprej razpeljemo, *ali je bilo dejanje (x) res primerno*. Z drugimi besedami to pomeni, da se v danem primeru sprašujemo po lastnostih dejanja ali dogodka in ugotovljamo spornost njune *kvalitete* (lat. *constitutio generalis*).
- Če ugotovimo, da so obstoj, definicija in kvaliteta dejanja ali dogodka neproblematični, se nazadnje lahko vprašamo tudi, *ali smo na pravem mestu za razpravo o teh vprašanjih*. Na tej ravni s pomočjo *primernosti* ugotovljamo ustreznost zunanjih okoliščin

30 Za pregled različnih shematskih prikazov antičnega koncepta o *stasis/constitutio* glejte Dodatek III, ki ga je Rastko Močnik sestavil v okviru prevoda knjige *Retorika Starih* (Barthes, 1990: 119–27). Na tem mestu je treba omeniti, da je vsako temo/predmet ne glede na raven njene spornosti vedno mogoče obravnavati na dveh vsebinskih ravneh, ki so ju v antiki imenovali *teza* in *hipoteza*. Teza je *splošno vprašanje*, ki vsako temo obravnava na abstraktni ravni (tj. na ravni izvora in narave stvari) in ne vključuje konkretnih posameznikov in situacij. Hipoteza je *posebno vprašanje*, določeno s konkretnimi osebami in okoliščinami ter vsebuječe sedem okoliščin: osebo/akterja, dejanje, čas, kraj, vzrok, način in izhodišče. Slednje bomo obravnavali v nadaljevanju pod imenom »mreža vprašanj«. Eden najbolj znanih antičnih primerov za ločevanje med tezo in hipotezo je: *Ali naj se oseba poroči? (teza); Ali naj se Katon poroči? (hipoteza)* (prim. Quint., *Inst.* 3.5.13). Znotraj binarne razdelitve na splošna in posebna vprašanja vedno obstaja več ravni »splošnosti« in »posebnosti«, na katerih je mogoče oblikovati neko stališče in ki izhajajo iz okoliščin, v katerih govorci predstavljajo stališče o neki temi. Zato ne moremo govoriti o *absolutno* splošnih ali posebnih trditvah. To spoznanje je pomembno zlasti zato, ker vpliva na to, v kakšnem obsegu in kako podrobno moramo raziskati tematiko, o kateri bomo govorili, ter hkrati tudi na naš izbor vrste argumentov.